

Földvári Erika

OLVASÓKÖNYV

negyedik osztályosoknak

Földvári Erika

OLVASÓKÖNYV

negyedik osztályosoknak

Tartós tankönyv

NAT2020 szerint átdolgozott kiadás

Mozaik Kiadó · Szeged, 2023

I. RÉSZ

MESÉK

„Egy nagy kék pillangó ereszkedett alá rám,
és elfedett szárnyaival.
Mind mélyebb-mélyebb álomba süllyedtem.
Így hevertem önfeledten soká,
akár egy kék mennybolt alatt.”

(Hans Arp: Mese; fordította Szabó Magda)

A bor és a pénz

Naszreddin hodzsát egyszer megkérte a szomszédja, hogy hozzon neki egy üveg bort, mivel igencsak megszomjazott.

– Hozok szívesen! – mondta a hodzsa. – De adj pénzt rá!

– Ja, komám! Pénzért a bolond is tud bort venni! – nevette el magát a szomszéd.

Erre aztán a hodzsa már nem mondott semmit, csak kiment az ajtón, s pár perc múlva visszatért egy butykossal.

– Mit igyak én ebből? – kiáltott fel a szomszéd. – Hiszen ez az üveg üres!

Naszreddin finoman elmosolyodott:

– Ja, komám! Teli üvegből a bolond is tud inni!

(török mese)

hodzsa: török egyházi személy, hitoktató

Játsszátok el a mesét!

Eleveníts fel egy hasonló furfangos történetet!

A beszélő barlang

Messze, messze, hegyen túl, völgyön túl, a rengeteg erdőben lakott egy oroszlán. Na hiszen, volt nemulass a szegény vadaknak! Folyton ölte, marcangolta őket az oroszlán.

Addig ölte, addig pusztította, hogy egyszer csak kipusztult a rengeteg erdőben minden állat.

Evett volna még őfelsége, de már nem volt mit. A szeme már karikát hányt az éhségtől, s nagy kínjában behúzódott egy barlangba. Gondolta, hátha betéved majd oda egy sovány róka.

No hiszen, nem kellett sokáig várakoznia. Amint esteledett, hazafelé ballagott Rókáné komámasszony.

– Ejha – suttogta magában, meglátva a lábnyomokat –, micsoda előkelő vendég érkezett, míg látogatóban voltam a tyúkanyónál! Vajon itt van-e még? Ha itt van, más helyet kell keresnem.

Nem gondolkodott sokáig Rókáné komámasszony. Torkaszakadtából kiabálni kezdett:

– Hahó, barlang! Hahó, barlang!

Aztán elhallgatott. S merthogy senki nem válaszolt, azt mondta:

– Ejnye, ejnye, úgy látszik, hogy elfelejtetted az ígéretedet. Azt ígérted, hogy amikor hazajövök, felelsz nekem, és behívsz. Hát jó, ha nem hívsz, akkor másik barlangot keresek magamnak.

Hallotta ezt az oroszlán, s azt gondolta magában:
„Úgy látszik, a barlang igazán szokta hívni a rókát. Furcsa szokás, de ha így van,
hát legyen így. Majd hívom én a barlang helyett.”

Nosza, nagyot ordított:

– Gyere, gyere!

Csak úgy zengett a rengeteg erdő oroszlán őfelsége ordításától.

– No, megvénültem – mondotta Rókáné komámasszony –, de még nem hallot-
tam barlangot beszélni. Tovább egy házzal!

Azzal, uccu, úgy elszaladt, hogy a lába sem érte a földet. Oroszlán őfelsége
pedig még ma is várja, hogy mikor jön be a barlangba Rókáné komámasszony.

Azt ugyan várhatja!

(Benedek Elek)

Készíts illusztrációt a történethez!

Játsszátok el az oroszlán és a róka párbeszédét!

Ne ijessz oroszlánt, megijed! = Ne ingereld a nálad erősebbet!

*Felébreszti valakiben az alvó oroszlánt. = Felkelti valakiben az addig szunnyadó,
elfojtott indulatokat.*

A három jó tanács

Egy kisfiú ment az erdőn át, és fogott egy csalogányt.

– No – gondolta –, megsütöm ezt a csalogányt, és megeszem.

A csalogány azonban kérlelni kezdte:

– Ne egyél meg, barátocskám! Úgysem lagnál jól velem. Engedj szabadon, és cserébe adok neked három jó tanácsot.

– Jól van – válaszolta a kisfiú. – Ha valóban jó tanácsokat adsz, elengedlek.

– Figyelj hát rám! Az első az, hogy ne akarj olyat, ami nincs. A második az, hogy ne sajnáld azt, ami nem tér vissza. A harmadik pedig az, hogy ne higgy a hazug szónak.

– Ezt jól mondtad – örvendezett a kisfiú. – Szabadon engedlek! Röpülj!

A csalogány felszállt egy fa csúcsára, és gondolkozni kezdett: „Vajon megfogadja a fiú a tanácsaimat?”

Lejjebb szállt egy ágacsára, és így szólt:

– Milyen ostoba is vagy te! Ha tudnád, hogy milyen kavics van a nyelvem alatt, nem engedtéél volna el semmiféle jó tanácsért! Nem akármilyen kavics ám az! Drágakő! Akkora, mint egy dió, és úgy ragyog, mint az aranyló Napocska. Ha a tiéd lehetne, te volnál a leggazdagabb ember a falutokban, de még az egész világon is.

„Milyen szamar vagyok – gondolta erre csalódottan a fiú. – Miért is engedtem el ezt a ravasz madarat?” Kérlelni kezdte hát:

– Gyere vissza! Ha nem akarsz visszajönni, legalább add nekem azt a drágakövet, jutalmul, amiért szabadon engedtelek.

– Most már látom, hogy csakugyan ostoba vagy – válaszolta a csalogány.

– Elfelejtetted, amire tanítottalak! Sajnálod azt, ami nem tér vissza, olyat akarsz, ami nincs, és hiszel a hazug szónak. Gondolj csak bele! Elférne az én nyelvem alatt egy kavics, méghozzá akkora, mint egy dió? Nemhiába tartja a közmondás, hogy bolondnak a tanács csak olyan, mint a sárba vetett kalács.

Ezt mondta a csalogány, és elröpült.

(ukrán népmese)

Ki a legelőbbvaló?

Volt a világon egy öregember, az egyszer kinn járt a mezőn. Az úton hazafelé fogott egy egeret. Mikor hazaért, látta, hogy kislány lett az egerből.

Nőtt a kislány, hamarosan nagylány lett belőle. Egy nap azt mondta az embernek:

– Én csak akkor megyek férjhez, ha olyan férjet találok, aki a legelőbbvaló.

Az öregember elment, hogy megkeresse a legelőbbvaló férjet.

Elment a Naphoz. A Napnak a szolgálója azt mondta, hogy várakozzon estig, mert a Nap éppen oda van a Földet megvilágítani.

Estefelé hazajött a Nap. Arra kérte az öregember, hogy vegye el az ő lányát, mert ő a megfelelő férj, hiszen ő a legelőbbvaló.

– Nem én vagyok a legelőbbvaló – mondta a Nap. – Nálam erősebb a Felhő, mert az engem eltakar.

Elment az öregember a Felhőhöz, kérte, hogy vegye el az ő lányát.

Azt mondta a Felhő:

– Én nem vagyok a legelőbbvaló, nálam előbbre való a Szél, mert az engem ide s tova hajkurász.

Elment az öreg a Szélhez. Azt mondta neki a Szél:

– Én nem vagyok a legelőbbvaló. Nálam előbbre való a vén Mátra hegye, mert azt én nem bírom megmozdítani.

Elment az öreg a Mátra hegyhez, s kérte, hogy vegye el a lányát.

Azt mondta a Mátra:

– Én nem vagyok a legelőbbvaló, mert énnálam erősebbek azok a kis egerek, amelyek itt szaladgálnak a lábamnál. Azokat én nem bírom összenyomni.

Elment az öreg az egerek királyához. Kérte, hogy vegye el az ő lányát feleségül.

Az egerek királya befogott sok egeret egy hintóba, elment a lányért. A lány visszaváltozott egernek, rögtön összeházasodtak.

Még ma is élnek, ha meg nem haltak.

(magyar népmese)

II. RÉSZ

MÍG MEGNÖVÖK

„Engem ne emeljen a magasba senki,
ha nem tud addig tartani,
míg tényleg megnövök.
Guggoljon ide mellém,
ki nem csak hallani,
de érteni akar,
hogy közel legyen a szívdobogásunk.”

(Birtalan Ferenc: Míg megnövök)

Bródy János: Az ismeretlen ismerős

Ki tudja, honnan érkezett egy téli éjszakán,
És az is lehet, hogy találkozásunk véletlen csupán.
Én mégis azt hiszem, hogy vártam rá nagyon,
Ha nem jött volna, másként szólna most az én dalom.

Szívem mélyén elhervadt már minden virág,
De megtanultam, mit jelent egy igazán jó barát.
Ha bajban vagyok, elég az, ha rá gondolhatok,
Hisz nélküle már nem lehetnék az, ki most vagyok.

Azóta minden mosolyban már ő nevet felém,
És nem hagy engem el, akárhol járok, a remény.
Azóta mindig őt látom, ha csillognak a szemek,
És úgy érzem, hogy rá hasonlít minden gyerek.

És azt hiszem a szívünkben, ha nyílna még virág,
Boldogabb és szebb lehetne az egész világ.
Ha véletlen találkozunk, egy mosoly legyen a jel,
Hogy ismeretlen ismerősként búcsúzzunk majd el.

Azóta minden mosolyban már ő nevet felém,
És nem hagy engem el, akárhol járok, a remény.
S mindenhol csak őt látom, ha csillognak a szemek,
És úgy érzem, hogy rá hasonlít minden gyerek.

Vizsgahangverseny

Gyerekkoromban zongorázni is tanultam. A zongoratanulás heti egy elméleti órából, az igazgató néni Pistuka nevű kutyájának etetéséből, némi skálázásból és az év végi hangversenyből állt.

Két húgommal együtt jártam a zenedébe. Nyolcesztendő voltam én, egyik húgom hétéves, a másik pedig öt – még nem is járt iskolába. Három ifjú leánytestvér – éppen egy hatkezesre való.

Az igazgató néni kibányászott egy Gyermekszívek című zongora-hatkezeset, és attól kezdve ha fűjt, ha esett minden kedden és csütörtökön délután négytől ötig ott kellett ülnünk a zongoránál gyakorolni a vizsgadarabot. Nagyobbik húgom játszotta a dallamot, én középen ültem, a kicsi a zongora alsó végében ült, és brummogó akkordokkal kísérte művészi játékunkat. A kicsi különben mélységes haraggal rugdosta a pedált, gyűlölte a billentyűket, a kottát, a zeneiskolát, és

keserves könnyek között nézte a szemközti falat, amelyen a zeneiskola jelmondata volt: „A zenetanulás élvezet!”

Négy hónapi keserves gyakorlás után már ment is a hatkezes, jöhetett a nagy koncert.

Azonban egy nappal a vizsgahangverseny előtt bekövetkezett a tragédia. Nagyobbik húgom torokgyulladásra kapott. A dallam, a hatkezes pillére, tartóoszlopa, reménysége harmincnyolc fokos lázzal feküdt. A zeneiskola egész tanári kara hordta az aszpirint, hogy el ne maradjon a semmi mással nem pótolható szereplés. Még azt is megígérték, hogy taxit küldenek értünk, de a hatkezeset be kell mutatni.

A hangverseny délutánján szegény húgocskámat kikeltették az ágyból, borzongó, lázas testére ráhúzták az új blúzt, izzadságtól csapzott hajába szép masnit kötöttek, és vittek minket szerepelni.

Az ünnepi alkalomra bérelt terem fényárban úszott. Izgatott szülők, kis zeneiskolai növendékek szorongtak a ruhatárban. Az igazgató néni nem kiabált senkivel. A szereplőket betuszkolták egy öltözőnek kinevezett szobába, és egymás után szólították színpadra őket.

Alig fél óra múlva mi következünk. Kottával a kezünkben felügyetlenkedtünk a magas emelvényre. Maga az igazgató néni mutatott be minket a nagyérdemű közönségnek: „Három testvér, iskolánk büszkeségei.” Később megtudtam, hogy minden növendéket az igazgató néni mutatott be, és mindenkit így mutatott be, nehogy a kedves szülő megsértődjék, és jövőre más iskolát keressen.

Az igazgató néni intett... Egyszerre ütöttünk hat kézzel a zongorába. De csak az első hangokat ütöttük egyszerre. Ijedten füleltem, a dallam előreszaladt.

Torokgyulladásos húgom a láz okozta izgalomban nem a tanult tempóban játszott. Gyorsan, szinte kapkodva futottak ujjai a billentyűkön. A Gyermekszívek című műből izgatott, zaklatott zene lett.

Egy tized másodpercnyi döbbenet után átvettem én is a tempót. Csak legkisebb húgunk nem zavartatta magát. Ő nem látott, nem hallott semmit, ő csak játszott, lelkiismeretesen és becsületesen, úgy, ahogy azt a keserves gyakorlóórákon beleverték. „Egyet-kettőt, hármat... egyet-kettőt, hármat...”

Mi ketten befejeztük a hatkezeset. Felálltunk. A dobogó közepére mentünk, meghajoltunk. És vártunk. A kicsi ugyanis nem állt fel. A közönség teljes hatkezesre fizetett be, hát hadd kapja meg. A hallgatóság viharos derültsége közepette nyugodtan lejátszotta a hátralevő nyolc taktust. Azután felállt, szépen lecsukta a zongora fedelét, és odajött mellénk meghajolni.

Olyan zúgó tapsot kaptunk, hogy a siker akkor sem lehetett volna nagyobb, ha Richter vagy Fischer Annie játszott volna.

(Fehér Klára nyomán)

taktus: ütem

Fischer Annie (fiser anni): világhírű magyar zongoraművész

Szvjatoszlav Richter (rihter): a 20. század egyik legkiválóbb zongoraművésze

Három Matyi

Szomorú kis iskola volt a mienk. Se ajtaja, se ablaka, ahogy a mese mondja. Azahogy volt azon ablak, de csak akkora, hogy még annak a bolondos napraforgónak a virágtányérja sem fért be rajta, amelyik előtte ágaskodott. Annál nagyobb volt az ajtó. Máig is csodálom, hogy ki nem sétált rajta az egész iskolaszoba. S ezen az öreg ajtón akkora repedések voltak, hogy a tanító úrék macskája mindig azon ugrált be.

Nekünk magunknak kellett összeeszkábálni azt a padot, amelyiken ültünk. Összeállt két-két jó pajtás, s addig fűrt-faragott, míg meg nem volt a pad. Egyik végén ült az egyik gyerek, másikon a másik.

Egyszer úgy belemerültünk a betűírásba, hogy meg se hallottuk a kopogtatást a csupa hasadék ajtón. Csak akkor ütöttük fel a fejünket, amikor már a tanító úr előtt állt a jövevény. Mezítlábas, vékonydongájú, sápadt fiúcska. Csuda, hogy el nem vitte a szél, míg idáig ért.

- Mi kéne, ha vóna, öcsikém? – kérdezte a tanító úr.
- Iskolába szeretnék járni – suttogta félénken a gyerek.
- Miféle legényke vagy te? Mi szél hozott ebbe a mi falunkba?
- Se apám, se anyám. Egy falubeli rokonom hozott ide magához.
- Kicsoda az a rokon?
- Öreg Bános pék.

Öreg Bános pék volt a legágrólszakadtabb ember a falunkban. Belőle úzött tréfát minden pajkos siheder.

- Hát neked mi a neved?
- Három Matyi.

Mesében se lehet ilyen furcsa nevet hallani. Tanító urunk is elmosolyodott, s jobban szemügyre vette szegény Három Matyit.

– Egy Matyinak is kicsi vagy, fiam, hát még háromnak! Hol adjak én most egyszerre három embernek helyet az iskolában?

- Egyszerre összebújtunk valamennyien, és csendesen morogtunk:
- Ide nem ül! Ide nem fér! Csináljon magának padot!

Három Matyi zavarodottan sütötte le a szemét, s forgatta a kezében konya kalapját.

– Tudod mit, fiam – mondta a tanító úr. – Telepedjél meg a kuckóban! Ott lesz csak a jó világ a télen!

Nagy boglyakemencéje volt az iskolánknak, annak a zuga lett a Három Matyi tanyája. Sose volt még kuckónak odavalóbb lakója. Világéletemben nem láttam gyámoltalanabb teremtest a mi Matyinknál. Jókedvünket rajta tölthettük, soha annak szavát nem vehettük.

Annál többet vette a tanító úr. Karácsonyra Három Matyi volt a legjobb deák. Ha valami kérdést egyikünk se tudott: mondjad csak, Három Matyi! Ha mindnyá-

junknak megbicsaklott az esze a számtani példában: ugorj csak, Három Matyi! Ha írt, csupa gyöngyszem; ha leckét mondott, mint a vízfolyás.

Hanem egyszer annál csendesebb lett Három Matyi, még ha a tanító úr kérdezte is. Leckéjét ha fölmondta, csak makogott, hogy kín volt hallgatni. Mocskos, rendetlen lett az írása, hogy rossz volt nézni. Elhányta a betűket, hogy csak úgy kiabált egyik a másikért. Ha a tanító úr szólította, nem ugrott, mint a labda, hanem vánszorgott, mint egy törött szárnyú veréb.

– Mi bajod neked, Matyi fiam? – tudakolta tőle sokszor a tanító úr, megsimogatva beesett, sápadt orcáját.

– Nincs nekem semmi se – motyogta Matyi bágyadtan, s olyan fáradtan dőlt vissza a kuckóba, hogy szinte megsajnáltuk.

Nem haragudtunk már rá, hiszen nem volt már jobb deák ő se, mint mi. Nem dicsérte már a tanító úr se.

Szegény Matyi egyre fogyott, mint a megszegett kenyér. Egyszer megesett vele, hogy elaludt az iskolában, kezéből kiesett a könyv. Nekitámasztotta a fejét a kemencének, s úgy elszundikált, hogy csak arra ébredt fel, mikor a tanító úr megrázta a vállát.

– Kedves fiam, szedd össze a holmidat, és menj haza! Aki elalszik a könyve mellett, annak nincs semmi keresete az iskolában.

A fiú kivörösödött szemét a tanító úrra vetette, de nem szólt semmit. Összeszedte az egyet-mását, s könnybe lábadt szemmel kiment az iskolából.

Tanító urunk szomorúan nézett utána, aztán kedvetlenül járt le s fel az iskolában, kisvártatva pedig fölvette a kalapját.

– Gyerekek, legyetek csendben! Elmegyek Három Matyiékhoz.

Nem is volt nekünk kedvünk semmi dévajtséghez. Azon tanakodtunk, mi lesz most Három Matyival. Egyszerre csak visszajött a tanító úr, karján hozta Matyit, mint egy beteg galambot.

– Fiúk, álljatok fel! Tiszteljétek meg vele ezt a kis pajtasotokat, aki különb hős, mint Kinizsi Pál volt. Három Matyi gyöngé, mint a harmat, s ez a gyöngé gyermek négy hét óta alig fogta le a szemét éjfélről reggelig. Négy hét óta beteg az öreg Bános pék, s azóta Három Matyi süti helyette a kenyeret. Fiaim, becsüljétek meg ezt a kis hőst! Melyiktek ad neki helyet maga mellett?

Talpra ugrott az egész osztály.

– Én is, én is!

Egész életemben büszke leszek rá, hogy Három Matyi mellettem választott helyet magának.

(Móra Ferenc)

Készíts illusztrációt a történethez!

Bródy János: A Luca babám

Néha találkozom veled,
olyankor nevetve kérdezed,
vajon velem alszik-e még a Luca babám.

Nincs már szeme se, karja se,
és itt-ott kilóg a belseje,
mégis örül, hogy él a Luca babám.

Csak egy évvel fiatalabb,
és mégis annyival okosabb,
nem szólja el magát a Luca babám.

Ha néha valami bántja őt,
csak nekem súgja kétszemközött.
Igazán jól nevelt a Luca babám.

Ha este mellém fektetem,
hidd el, nincs rossz helyen!
Mert kimondhatatlanul szeret,
neki mindent megengedek.

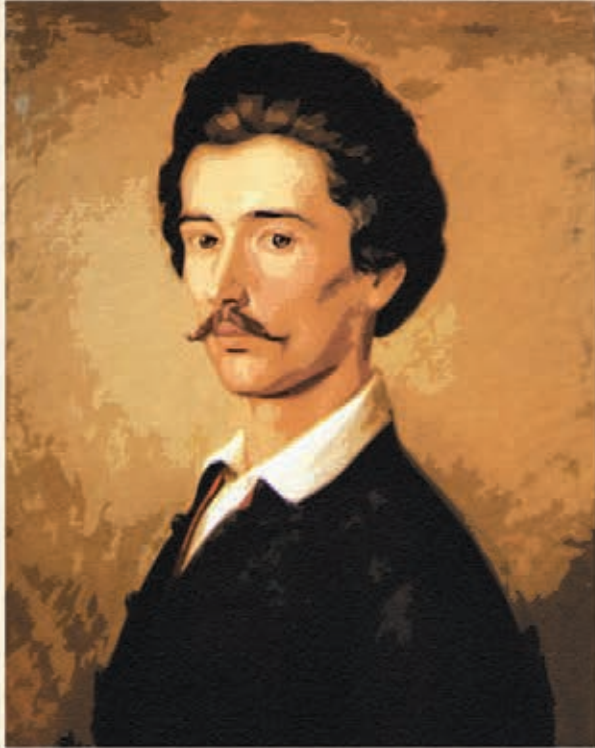
Mikor sírok, átölelne,
ha lenne még mivel,
sírna is velem a Luca babám.

Nincs már szeme se, karja se,
mégis helyes az ítélete,
mikor igazat ad nekem a Luca babám.

III. RÉSZ

MÚLTIDÉZŐ

„Itt küzdenek honért a hős
Árpádnak hadai;
Itt törtek össze rabigát
Hunyadnak karjai. ”

(Vörösmarty Mihály: Szózat; részlet)

A török uralom kezdete

Maga Szulejmán szultán sem tudta 1526-ban, hogy Mohácsnál milyen szörnyű csapást mért a magyarra. Öt napig vesztegelt a mohácsi csatatéren, s óvatosan haladt Buda felé. Útját égő falvak világították meg. Menekülő nép jajgatása, rabszíjra fűzött férfiak, nők, gyermekek keserves sírása vegyült a török hadgyőzedelmes ordításaiba.

Így vonult be szeptemberben Szulejmán Budára, s ült be Mátyás király palotájába. Még nem tudta, hogy Mohácsnál földig tiporta a nemzetet. Két hétig várt, hátha újra támadnak a magyar seregek. De már nem volt senki, aki ellene indult volna.

Ez idő alatt összegyűjtött minden kincset, kifosztotta a palotát. Rengeteg zsákmánnyal tért haza. Háromezer hajó vitte a Dunán a tömérdek kincset, amelyet a szultán és a vezérei összeraboltak. Ami értékes műkincs volt Mátyás palotájában, az mind Konstantinápolyba vándorolt.

Nem csak a kincseket vitték el a törökök. Foglyul ejtették a lakosság jelentős részét. Hajtották az embereket szárazföldön, vitték őket hajókkal. Körülbelül kétszázezer lélekkel fogyott Magyarország lakosainak száma. A tizenkét vármegyét teljesen feldúlták, Pestet felgyújtották.

Így hagyta itt októberben Szulejmán Magyarországot. Hamarosan azonban visszatért, és százötven esztendeig tartotta uralma alatt az ország harmadát.

(Benedek Elek nyomán)

Nézz utána, hogy mi Konstantinápoly mai neve! Keresd meg a térképen!

Kegyelmed fizeti meg a ló árát

Mikor még a török volt az úr az országban, ősszel elment Törökországba, aztán tavasszal visszajött Magyarországra. Az egyik vezérnek volt egy öreg lova. Azt nem akarta magával vinni, mert nem bírta volna a nagy utat. A szegény parasztok rettegtek, hogy mi lesz velük, ha véletlenül elpusztul náluk a ló.

– Aga, mit tegyünk akkor, ha elpusztul a lovad? – kérdezte az egyik félve a töröktől.

– Az fogja megfizetni az árát, aki nekem elsőként mondja el, hogy megdöglött a ló.

A ló télen elpusztult. Rettegtek az emberek, hogy milyen árat kell majd fizetniük a töröknek.

Az egyik öregember azt mondta:

– Egyikőtök se szóljon egy szót sem majd, amikor a török kérdezősködik a ló felől!

Mikor a török tavasszal visszatért a faluba, rögvest kérdezte az embereket:

– Mit csinál a lovam?
Azt mondja az öreg:
– Jól van, kinn van a mezőn.
– Vezessétek elé, hadd lássam! – parancsolta az aga.
– Nem tehetjük, kegyelmes aga, mert tele van vele a mező. Erre vannak a lábai, arra van a feje, amarra meg a teste.
– Egyszóval, öreg, megdöglött a lovam?
– Kegyelmed mondta ki először, hogy megdöglött a ló. Így hát kegyelmed fizeti meg az árát.
Így az öreg megszabadította a falut a nagy bírságtól.

(magyar népmese)

aga: török tiszt

Játsszátok el a mesét!

Hogyan verték meg a szalontaiak a törököket?

A török vezérek Gyulán időztek. Onnan engedték széjjel a csapataikat pusztítani, rabolni. Egy ilyen csapat éppen Szalontára akart menni. Este kívül letáboroztak. Azt gondolták, hogy majd éjszaka törnek be, amikor mindenki alszik. Csakhogy Szalontán egy embert török ruhába bújtattak, és kiküldték, hogy kémelje ki, hogy mire készülnek a törökök.

Kilopózott az ember, majd visszatért. Meghagyta, hogy a gyerekek, az asszonyok hordjanak össze minden rossz tepsit, kapát, kaszát, mindent, ami van, és azzal menjenek a törökre. Összeverték a sok tepsit és mindenféle vasat. Lett olyan lárma, amelyet képzelni se lehet. A csordakútnál egy darucsapat álldogált, az is felkerekedett a nagy zajra, fent kurrogatott a levegőben. A törökök rémülten kiabáltak:

– Fuss, török, ha futhatsz, még az égből is támad a magyar!

Fejvesztve szaladtak a Hajdúlápos felé. A kákás, zsombékos, mocsaras helyen aztán a magyarok utolérték és lekaszabolták őket. Azt a helyet Gyilkosrétnak hívják.

Ha ott szántanak, még most is csontokra akadnak.

(magyar népmese)

csordakút: legelőn lévő kút a szarvasmarhák itatására
káka, zsombék: sásféle növények

FEJTÖRŐ

Egy téglalap alakú terület kerítése mentén akarnak őrbódékat felállítani. Hány bódéra van szükség, ha azt akarják, hogy a tábornak mind a négy oldalán három őrbódé álljon?

Amott kerekedik

Amott kerekedik
egy fekete felhő,
abban tollászkodik
egy fekete holló.

Várj meg, holló, várj meg!
Hadd izenjek tőled
apámnak, anyámnak,
jegybéli mátkámnak!

Könnyen megösmered
ennek háza táját,
piros rózsák lepik
aranyalmafáját.

Gyémánt az ablaka,
üveg az ajtaja,
magának kék szeme,
aranszínű haja.

Ha kérdi, hol vagyok,
mondd meg, hogy rab vagyok,
a török udvarban
talpig vasban vagyok!

(népköltés)

Katalina, szállj el

Katalina, Katalina,
szállj el, szállj el.
Jönnek a törökök,
sós kútba tesznek,
onnan is kivesznek.
Kerék alá tesznek,
onnan is kivesznek.
Ihol jönnek a törökök,
mindjárt agyonlőnek.

(népköltés)

IV. RÉSZ

EZERARCÚ MAGYARORSZÁG

„Amerre a heglánc kéklik,
Merre a berek sötétlik,
Merre a róna kanyarul,
Melyre a kék ég leborul:
Ez a haza!”

(Majthényi Flóra: Mi a haza?; részlet)

Hazánk, Magyarország

A Kárpátok ölelésében fekszik Közép-Európa egyik legszebb országa, Magyarország.

Nagyon érdekes, ahogyan a Duna és a Tisza három nagy egységre szeli az országot. Nyugaton a Dunántúl dombos tájai, középen a Duna–Tisza sík vidéke, keleten pedig a Tiszántúl alföldje rejt gazdag növény- és állatvilágot. Nincsenek hófödte hegycsúcsok, ám az északi országrész hegységeiben a növényvilág sokszínűsége rabul ejti a túrázókat. A hegyek alatt a barlangrendszerek különös világa rejtőzik.

A Dunántúlon a jégkorszakban kialakult tó, a Balaton várja az üdülőket. A gyógyulni vágyó látogatók az ország különböző területein találhatnak gyógyfürdőket. Ezek és a sokféle ásványvíz Európa-szerte ismertté tette Magyarország nevét.

Az ország éghajlata és földrajzi adottságai lehetővé teszik a magas színvonalú növénytermesztést és állattenyésztést. Világszerte ismert hungarikum többek között a kalocsai fűszerpaprika, a makói hagyma, a szatmári szilvalekvár, a szegedi Pick szalámi, valamint a tokaji aszú.

Nagyon fontos, hogy jól ismerjük a hazánkat. Ezért a szüleimmel minden nyáron újabb magyar településeket és területeket fedezünk fel. Elutazunk a nagyvárosokba, végigjárjuk a nevezetességeket és múzeumokat. Nagyon élvezem, hogy a látottakról már vannak ismereteim, tudom, hogy milyen eseményekhez kapcsolódnak a múzeumi anyagok.

A hajnali napfény csodás színekbe öltözteti az őszi erdőt. Meséld el, hol kirándultál legutóbb!

Hungarikumok • A Szentendrei Szabadtéri Néprajzi Múzeum

Túrázunk az erdőkben, fürdünk a folyókban és tavakban. Hazaérve elővesszük a térképet és a fényképeket, és felelevenítjük az emlékeinket. Hihetetlenül érdekes! Lehetetlen lenne mindenről beszámolnom, de szeretném néhány élményemet megosztani veled.

Bemutatom Magyarország nagy területeinek központi városait és azokat a helyeket, amelyek a világörökség részei. Remélem, kedvet kapsz az ország alaposabb megismeréséhez és a hazai kirándulásokhoz.

hungarikum: jellegzetes magyar termék

világörökség: 1972-ben hozták létre a Világörökségi Egyezményt, melynek célja a Föld természeti kincseinek és az emberiség kulturális értékeinek megóvása

Szepesi Attila: Városok

Tornyos Szeged híres város,
nincsen ottan utca sáros,
rózsát öntöz a mészáros,
cinkét árul a bazáros.

Magasan áll Győrnek vára,
meg ne állj ott éjszakára:
kezed Duna nádja vágja,
lábad Rába rákja rágja.

Debrecenben decemberben
minden sámfa kirügyezen,
minden vállfa levelezen,
arany násfa megteremjen.

Muzsikás Pécs török város,
még a templom is turbános,
a cégtábla elefántos,
a hegyoldal kardvirágos.

Nyíregyháza hideg verem,
kilincsre fagy a tenyerem.
Háztetőkön, erkélyeken,
muskátlifán alma terem.

Régi Buda városában
rigók laknak kertes házban,
papagájok tornyos házban,
pincsikutyák palotában.

A napfény városa

Először a szülővárosomat, Szegedet mutatom be. Szerencsés vagyok, mert az országban itt a legnagyobb a napsütéses órák száma. Ezért Szegedet a napfény városának is nevezik.

Nagyon sok fiatal él itt, hiszen több középiskola és egyetem nyújt tanulási lehetőséget. A szegedi egyetemen végezte kutatásait Szent-Györgyi Albert is, amikor a paprikában kimutatta a C-vitamint, majd kidolgozta az előállításának módját. Ezért a felfedezéséért 1937-ben megkapta a Nobel-díjat. Ő az egyetlen magyar tudós, aki hazájában élt, amikor átvette a rangos kitüntetést.

Nyaranta sok vendég érkezik a városba, hogy megtekintse a Szegedi Szabadtéri Játékok valamelyik előadását. Az előadások helyszíne a Dóm tér, amelynek területe pontosan akkora, mint a velencei Szent Márk téré. Amikor valamelyik magyar hírességről olvasok, eljövök a Dóm térre, hogy megnézzem a szobrát. A teret körülölelő árkádsorban ugyanis magyar történelmi személyek, tudósok és művészek mellszobrai, szobrai láthatók. Ezeket nézegetve el tudom képzelni, hogy milyenek lehettek ezek a kiváló emberek.

A tér legszebb épülete a Fogadalmi Templom, amely Szeged jelképévé vált. Tornyai 94 méter magasba nyúlnak a város fölé. Bejárata előtt építik fel nyaranta

A szegedi városháza • A Móra Ferenc Múzeum • A Klauzál tér

az ország legnagyobb színpadát, ahol színészek, táncosok szórakoztatják a több-
ezres közönséget.

Szeged büszkesége a belváros központja, a Széchenyi tér és a Kárász utca. Szép
paloták szegélyezik, ezek teszik elegánssá, hangulatossá. Naponta több ezren for-
dulnak itt meg, sétálnak, vagy egy kávézóban beszélgetnek.

A szegediek a Tiszát nevezik a város főutcájának. A folyó évszázadokig bizto-
sította az itt lakók megélhetését, ám sokszor veszélyeztette is az életüket. A legna-
gyobb árvíz 1879 márciusában volt. Ekkor a város szinte teljesen elpusztult. Mai
városképét, sugárutas szerkezetét a katasztrófa után nyerte el. Az újjáépítéshez
európai nagyvárosok nyújtottak anyagi segítséget. Hálából ezekről a városokról
nevezték el az akkori nagy körutat, így annak neve szakaszonként: Római körút,
Brüsszeli körút, Berlini körút, Párizsi körút, Londoni körút, Moszkvai körút, Bécsi
körút.

*A szegedi embert este megkopasztják, reggelre kitollasodik. = A szegedi emberek
szívósságukkal, munkakedvükkel minden nehézségen úrrá lesznek.*

Juhász Gyula: Szonett Szegedhez

A magyar Alföld legszebb délibábja
Te vagy, szülötte városom, Szeged,
De nem csalóka nyári fény varázsa,
Hanem valóság bús puszták felett.

Az égbe törnek tornyaid kevélyen,
S a szőke magyar vízben rengenek
A palotáid, és a magyar éjben
Virrasztó lángod nagy-messze remeg.

Dugonics András nézi, hogyan épül,
Magasba hogy tör házad, szellemed,
Hogy szebb lettél, mint voltál, nagy Szeged!

Magyar emlékül és magyar reményül
Állj boldogan és büszkén, ősi város,
Símulj szerelmes szívvel a Tiszához.

szonett: olyan versforma, amely 14 sorból áll, leggyakrabban 4, 4, 3, 3 sorosak a versszakok
Dugonics András: (Szeged, 1748–1818) szerzetes, egyetemi matematikatanár. A matematikában
ma is használt alapszókincs jelentős részben az ő nyelvújító munkájának eredménye. Ő írta az el-
ső magyar regényt, a címe *Etelka*

V. RÉSZ

TÜNDÉR LALA

„Mily tiszta halk! Hallod a dalt,
a tisztuló és halkuló dalt?
Szirtek felett mint üzenet
Tündérország száz kürtje sóhajt.
Zúgj, a bíbor völgy zengjen veled össze;
zúgj, kürt; visszhang, felelj, elhalva, messze, messze.”

(A. L. Tennyson: *Tündérország kürtjei*; részlet, ford. Szabó Lőrinc)

Az egyik kedvencem Szabó Magda Tündér Lala című könyve, amely egy tündérfiú viszontagságos kalandjait meséli el.

A tündérek gondtalanul, boldogan élnek országukban, távol az emberektől. Lala, a tündérr királyfi azonban más, mint a többi tündérgyerek. Ő nyughatatlan, folyton a fejét töri, állandóan kérdez. Különösen az emberek érdeklik, ezért egy napon elszökik otthonról, hogy megismerkedhessen velük. Ezzel teljesen felfordítja Tündérország nyugalmát.

Aterpater, a gonosz varázsló irányításával hamarosan szörnyű, furcsa dolgok történnek. Lala tündérléte is veszélybe kerül.

Ízelítőül olvasd el a meseregény részleteit! Remélem, hogy kedvet kapsz a könyvhöz. A képek a könyvből készült filmből valók.

Egy jogar meg egy királyfi

A tündérr királynő rosszul aludt mostanában.

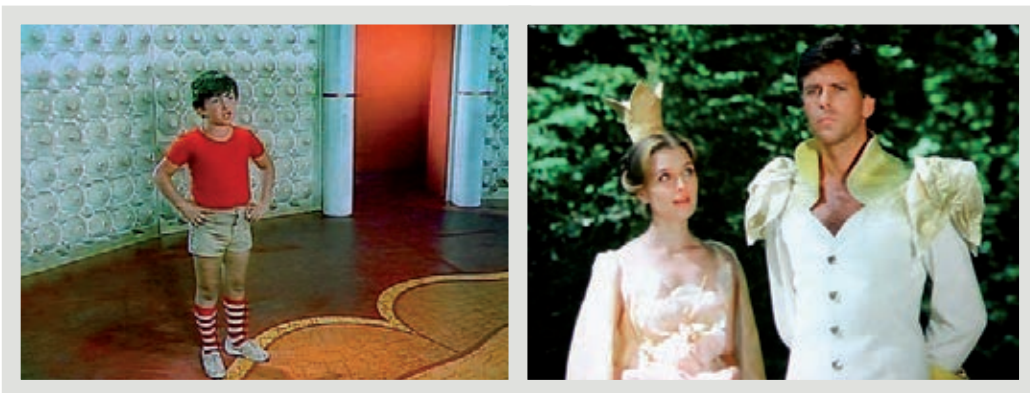
Ez nem volt jellemző a tündérekre: Tündérország lakói jó alvók voltak, s Írisz királynő se különbözött népétől. Csak az utóbbi időben voltak nyugtalanabbak az éjszakái, amióta a fiával annyi baj volt. Lala, a királyfi minél inkább nőtt, annál több gondot okozott anyjának és nevelőjének.

Nem mintha a királyfi valami különösen gonosz kisfiú lett volna, ezt még Aterpater, a varázsló se merete állítani – pedig Aterpater, ha tehette, szívesen talált hibát másokban –, csak hát Lala olyan nem szabályos tündérgyerek volt. Mindig mást akart csinálni, mint ami egy tündérhez illik. Nem szeretett rubintáncot táncolni, szappanbuborékban utazni, az alapfokú varázslást gyakorolni, amit a tündériskola alsó osztályaiban tanultak vagy éppenséggel semmit se tenni, csak üldögélni és beszélgetni a virágok között, ami minden tündér kedves szórakozása volt. Lala mindig matatott valamit, bontott, szerelt, kalapált. A Tárgyak, amelyek éppen olyan halhatatlanok voltak Tündérországban, mint maguk a tündérek, már voltak

Tanácskoznak Tündérország vezetői • Aterpater, a gonosz varázsló, és Írisz királynő

Tündér Lala • Írisz királynő és Amalfi kapitány. A mese mely jeleneteit ábrázolhatják a képek?

is panaszt tenni a királynőnél, hogy Lala, ha nem tud mást kitalálni, kicsavarja a palotában a székek lábát, és megpróbál újat faragni. [...]

Írisznek mostanában mindig figyelmeztetnie kellett Lalát valamiért. Míg fia kicsi volt, csupa öröm volt találkoznia Omikronnal, a tündérek nevelőjével, csak jót hallott a gyerekéről. Ám ahogy Lala nőtt, Omikron arca egyre felhősebb lett, valahányszor a királynőt meglátta. Tanul a fiú – mondta Omikron –, tanul az, de mindig máson töri a fejét, mint amin kellene. Nem vásott, dehogy, nem vét az senkinek. Egyszerűen csak más, mint a többi. Soha nem volt ilyen tündérgyerek a keze alatt, amióta világ a világ. [...]

A királynő bement a maga lakosztályába, hogy összeszedje az iratait, felkészüljön a reggeli államtanácsra, és felvegye a koronáját. [...] A rend kedvéért belepillantott faliszekrénye valamennyi rekeszébe. A szárnya szerencsére most a helyén volt, hanem a varázsszeres dobozaival babrált valaki, mert nem álltak olyan szép rendesen, ahogy a királynő hagyta őket. Úgy elkezdett reszketni a keze ijedtében, hogy pár pillanatig le se tudta emelni a fedelüket. Lala beszökött ide, míg ő aludt, s ha – mint retteg tőle – elvett valamit, kiszámíthatatlanok lesznek a következmények. Ha nonvideort csent el, attól láthatatlanná válik, ha konvertort, attól meg átváltozott, azzá lett, amivé akart. [...]

Lala elszökött otthonról. Írisz királynő kétségbeesetten fordult Amalfi kapitányhoz, és kérte, hogy keresse meg a fiút. Amalfi azonnal indult Csillhez, a patikushoz, hogy átváltozhasson, és elhagyhassa az országot.

Csill. Lala a parton

Csill, a gyógyszerész éppen reggelizett, mikor Kencefice, a felesége bekiáltott hozzá, hogy menjen ki a patikába, mert itt van Amalfi kapitány. Csill hanyatt-homlok rohant ki magánlakásából a gyógyszertár öltözőjébe, hogy felvegye a köpenyét.

Csill, a gyógyszerész konventort ad Amalfinak • Amalfi kutya képében indult Lala keresésére

Egész Tündérorszáiban kevés olyan lakó akadt, akit olyan szívesen kiszolgált volna, mint Amalfit. Mikor kilépett a lakását a laboratóriumtól s a gyógyszerészter helyiségétől elválasztó kis folyosóról a tégelyek, gömbök s orvosságos fiókok közé, a kapitány éppen a szolgálati szárnyát vette le, s adta oda Csillnének. Ez szabály volt, konventort csak úgy volt szabad bevenni, ha az ember előzőleg leadta a szárnyát Csillnél.

– Szervusz, Amalfi – köszöntötte Csill. – Hová, hová?

– Lalát kajtatom – súgta neki a kapitány, mert a gyógyszerészeket kötötte a gyógyszerészeti titoktartás, és nekik mindent meg kellett mondani őszintén, így szólt a törvény. – Ma reggel eltűnt. Nem tudtok róla? A királynő nyugtalan. [...]

– Mivé akarsz változni? – kérdezte Csill Amalfitól.

A kapitány azt gondolta, talán ez alkalommal kutya lesz. Ha Lala a part felé ment – márpedig akárhová igyekezett, el kellett érnie a tengerig, mert tündérhatár peremén ott nyújtózott az óceán –, legkevésbé lesz feltűnő, ha kutya képében indul a keresésére. [...]

Csill közben elővette a konventort. A kapitánynak a szeme se rebtent, míg lekortyolta a tablettát a kristálypohárból, pedig a konventornak – éppen különleges hatása miatt – nem volt valami jó íze. [...]

„Ezer közül is megismerném álruhában is – gondolta Csillné –, senkinek sincs ilyen hűséges pillantású szeme Tündérorszáiban, mint Amalfi kapitánynak”. Csill elismételte a konventor használati utasítását: huszonnégy órán belül feltétlenül visszatérjen, mert ha nem, nem tudja visszanyerni többé eredeti formáját, örökre kutya marad. [...]

Lala azért ment el, mert kíváncsi volt az emberekre. Találkozott is egy férfivel, akit Péternek hívtak és Beátával, aki egyidős Lalával. A kislány elvesztette a szüleit, ezért a nagybátyja, Péter gondoskodott róla. A tengerpartra utaztak, hogy Beáta visszanyerje jókedvét.

Tartalom

I. MESÉK

Hans Arp: Mese	5
A bor és a pénz (török mese)	6
A beszélő barlang (Benedek Elek)	6
A három jó tanács (ukrán népmese)	8
Ki a legelőbbvaló? (magyar népmese)	8
A paraszt és a víziszellem (Lev Tolsztoj)	10
Győz az igazság (Lev Tolsztoj)	11
A téli tücsök meséi – részlet (Csukás István)	12
Éjszaka (Radnóti Miklós)	13
A kóró és a kis madár (Arany László)	14
Nyúliskola (Romhányi József)	16
A csodacsiga (Romhányi József)	17
Ugróiskola	17
A rút kiskacsa (Andersen nyomán)	18
Nemes Nagy Ágnes: Fekete hattyú	21
A hattyúk tava – rövid összefoglalás (népmese alapján)	21
A holló és a róka (Aesopus)	22
La Fontaine: A holló meg a róka	22
A róka és a holló – téma és variációk (Romhányi József)	23
Nyakigláb, Csupaháj meg Málészáj (magyar népmese)	26
A három testvér (Grimm testvérek)	28
A molnár, a fia meg a szamár (magyar népmese)	30
A só (magyar népmese)	31
A békakirály (Grimm testvérek)	33
Mese (Juhász Gyula)	36
A furfangos királykisasszony és az okos molnárlegény (magyar népmese)	36
A tiszta lány (magyar népmese)	37
A lóvá tett tízfejű sárkány (mongol népmese)	38
Az okos lány meg a cár (zürjén mese)	39
Az egyszeri gyerek (Arany László)	42
A paraszt meg az ördög (Grimm testvérek; fordította Márton László) ...	44
A cigány asszony meg az ördög (Szécsi Magda gyűjtése nyomán) ...	46
Laksa Manush: Cigány bölcsődal – részlet	47
Igaz történet (Lev Tolsztoj; Áprily Lajos fordítása alapján)	48
Csalóka Péter (magyar népmese)	48
Ludas Matyi (magyar népmese)	52

II. MÍG MEGNÖVÖK

Birtalan Ferenc: Míg megnövök	55
Bródy János: Az ismeretlen ismerős	56
Vízgahangverseny (Fehér Klára nyomán)	56
Három Matyi (Móra Ferenc)	58
Bródy János: A Luca babám	60
Matild tanító néni (Nagy Katalin nyomán)	61
A kis herceg – részlet (A. de Saint Exupéry; ford.: Rónay György)	62
Szegény Móni (Kántor Zsuzsa)	64
Siv Widerberg: Cilla és én (fordította Tótfalusi István)	65
A Hétfejű Tündér (Lázár Ervin)	66
Felhőországban (Móra Ferenc)	68
Britt G. Hallqvist: Pufi (fordította Tótfalusi István)	70
A csodapatika (Lázár Ervin)	71
A Négyszögletű Kerek Erdő – részlet (Lázár Ervin)	73
Kurta mese Lázár Ervinnről (Csukás István)	74
Romhányi József: Interjú a farkassal, aki állítólag megette Piroskát	75
Kiss Anna: Ki viseli a kalapot?	75
Bródy János: Mindannyian mások vagyunk	76
Családi ünnepeink	77
Kedvelt családi ünnepünk, a névnap	77
A születésnap története	78
Bródy János: Boldog születésnapot!	79
A torta (Gárdonyi Géza)	79
Nagy ebéd volt nálunk (Móra Ferenc)	80
Miklós napja – december 6. (Kriston Vízi József)	82
Luca napja – december 13. (Kriston Vízi József)	83
A Kék madár (M. Maeterlinck, Kálmán Jenő fordítása alapján)	84
Jézus születése (Bánki Veronika)	87
József Attila: Betlehemi királyok	88
Karácsony – december 24. (Kriston Vízi József)	89
A mi karácsonyunk (báró Podmaniczky Frigyes emlékirata alapján)	90
A karácsonyfa édes dísze	91
Birtalan Ferenc: Karácsony	91
Karácsony ünnepén (Svéd népdal, Vörös Andor feldolgozása)	92
Elveszett egy szótag	92
Nagy László: Csodafiu-szarvas	93
Cserép alatt ajándék	93
Újév napja – január 1. (Kriston Vízi József)	94
Nagy László: Adjon az Isten	95
A szánkó (Móra Ferenc)	95
Farsang (Kriston Vízi József)	98
A farsang jellegzetes csemegéje	99

Az első bálom (báró Podmaniczky Frigyes emlékirata alapján)	99
Áprily Lajos: Március	100
Húsvét	101
Szabó Lőrinc: Lóci verset ír	102
A húsvéti nyúl	103
A húsvéti tojás	103
Ágai Ágnes: Mondd, mi sosem lehetünk egyidősek?	104
Anyák napja	104
Petőfi Sándor: Füstbement terv	104
Beney Zsuzsa: Hogyan vártalak?	105
Ágai Ágnes: A tóban egy kiskacsa	105
Pünkösöd (Kriston Vízi József)	106

III. MÚLTIDÉZŐ

Vörösmarty Mihály: Szózat (részlet)	107
A török uralom kezdete (Benedek Elek nyomán)	108
Kegyelmed fizeti meg a ló árát (népmese)	108
Hogyan verték meg a szalontaiak a törököket? (m. népmese)	109
Amott kerekedik (népköltés)	110
Katalina, szállj el (népköltés)	110
Egy magyar rab levele (Gárdonyi Géza nyomán)	111
A török basa (Benedek Elek)	112
A becsei molnárok (Móra Ferenc)	113
A kétkardos huszár (magyar monda)	116
A kőszegi harangszó	118
A láthatatlan írás (Gárdonyi Géza)	119
Az egri vár ostroma	120
Törökverő (Lukácsy András)	120
Recsep basa borbélyai (Móra Ferenc)	121
Elindultam szép hazámbul (népköltés)	123
Az utolsó szegedi bég (Móra Ferenc)	124
A kurucok első harcai (Benedek Elek nyomán)	126
Csikaló (Móra Ferenc)	127
A tarcali vásár (népmonda nyomán)	130
Munkács (Ratimorszky Gyula)	131
A császár foglyai (Ratimorszky Gyula)	132
Hogyan állottak a gencsiek Rákóczi táborába? (m. népmonda)	133
Toborzó (kuruc nóta)	133
A kis kuruc (Móra Ferenc)	134
A kút (népmonda)	138
Furfangos Támadi (Móra Ferenc)	138
Rákóczi kesergője (népköltés)	141
Rákóczi száműzetése	141
Egy kiváló tudós, Kempelen Farkas	142

Az első sakkozógép (Szalatnai Rezső nyomán)	142
Az első magyar nyelvű folyóirat	144
Kőrösi Csoma Sándor, az Ázsiai Társaság tisztületbeli tagja (Lengyel Dénes nyomán)	144
Gróf Széchenyi István (Sebestyén Gyula nyomán)	146
A hídvám (Fáy András nyomán; Lengyel Dénes feldolgozása)	147
Irinyi János, a gyufa feltalálója (Tóth Béla; Lengyel Dénes feld.)	149
A bitonságos gyufa	150
Tóth Árpád: Láng	150
A Telefónhírmondó	151
A Himnusz zenéje (Gárdonyi Géza nyomán)	152
Kölcsey Ferenc: Himnusz	153
Kevély Kereki (Móra Ferenc)	154
A Pilvax kávéház története	156
A magyar szabadság hajnala (Sebők Zsigmond nyomán)	157
Petőfi Sándor: Nemzeti dal	159
A magyar szabadságharc (Varga Ottó nyomán)	160
„... agyon akart verni a magyar nép ...”	161
Nyilatkozat a szabadszállási választás ügyében	161
A szabadszállási néphez (Petőfi Sándor nyomán)	162
Petőfi Sándor: Toborzó	162
A vörös Medveczky (Krúdy Gyula)	163
Futóméta	165
Kossuth Lajos szegedi beszéde	166
Kossuth Lajos azt izente (magyar népdal)	167
Petőfi Sándor: Négy nap dörgött az ágyú	168
Földváry Károly telivére (Szilágyi Sándor; Lengyel Dénes feld.)	169
A szabadságharc vége (Benedek Elek nyomán)	170
Az aradi vértanúk kivégzése	171
A kiegyezés (Gaál Mózes nyomán)	172
Deák Ferenc és a koldusasszony (Tóth Béla nyomán)	174
Rabló-pandúr (Lukácsy András)	174
Dobos József tortája	175
Az európai kontinens első földalatti vasútja	176
A verhetetlen csodaló	177
A Mintagimnázium (Kármán Tódor, Lee Edson műve alapján)	178
A marslakók	179
Gyermekélet az 1900-as évek elején (Erdei Ferenc)	180
Kapózás (Lukácsy András)	180
József Attila: Mama	181
Puskás Ferenc, a leghíresebb magyar (Dénes T. – Jamrich K.)	182
A gombfoci története (Szektorlabda Szövetség honlapja alapján)	183
A gombfoci alapszabályai (Szektorlabda Szövetség honlapja alapj.)	184
A golyóstoll története (Bíró László könyve alapján)	185

A nyomorúság tutaján (Cziffra György önéletírása alapján)	186
A zene mindenkié – részlet (Vámos Miklós)	187
Kodály Zoltán, a hangok nagy tanára (Meszlényi László)	188
Nemes István: A zene (Részlet a Valahol Európában c. musicalből)	190
Bartók, a 21. század zeneszerzője (Szakcsi Lakatos Béla)	191
Hogyha zene szól... (Ágai Ágnes)	191
Bartók Béla (Meszlényi László)	192
Az Aranycsapat – amelyik „csak” ezüstöt nyert a labdarúgó-világbajnokságon (Vitray Tamás)	194
A nap, amely megváltoztatta az életemet (A. Gaál Schott ny.)	196
Emlékeim 1956-ról (Kass János)	197
Világbajnoki győzelem Koreában (Vass István Zoltán)	198
A világ úszósportjának királynője, Egerszegi Krisztina (Vitray Tamás)	199
Egy világhírű játék, a Rubik kocka	201
A magyar úrkutatás	202
A számítógépes játékok (Mérő László)	203

IV. EZERARCÚ MAGYARORSZÁG

Majthényi Flóra: Mi a haza? (részlet)	205
Hazánk, Magyarország	206
Szepesi Attila: Városok	207
A napfény városa	208
Juhász Gyula: Szonett Szegedhez	209
Albérló madarak (Schmidt Egon)	210
A szegedi Kossuth-kaktusz (Csizmazia György nyomán)	211
A Tisza eredete (népmonda, Tóth Béla feldolgozása)	212
A keleti nagyváros, Debrecen	213
Rákóczi harangja (Krúdy Gyula)	214
A Hortobágy (Jókai Mór nyomán)	216
A puszta (Schmidt Egon)	218
A Hortobágy halastavai (Schmidt Egon)	219
Állatok a szőlőhegyen (Schmidt Egon)	220
A Tokaji Történelmi Borvidék	221
A nyitott kapuk városa, Miskolc	222
A diósgyőri mogyorófa	223
A bükkerdő (Herman Ottó nyomán)	224
Hogy a kakas?	225
A Baradla-barlang	226
Az Aggteleki cseppkőbarlang keletkezése (Dudich Endre)	227
A denevér (Schmidt Egon)	229
Bab Berci köve – részlet	230
Buda Ferenc: Kőből rakott mese	231
Hollókő, a palóc település	232

A holló (Schmidt Egon)	233
Az erdő ács mesterei (Schmidt Egon)	234
Vászonteregetés (nógrádi népi játék, Kriston Vízi József gyűjtése)	235
Fővárosunk, Budapest	236
Petőfi Sándor: Pest – részlet	238
A mókus (Schmidt Egon)	239
Tényleg ravasz a róka? (Schmidt Egon)	240
A világszerte ismert településnév, Kocs	241
A Pannonhalmi Főapátság	242
Pannonhalma okos számára (Tóth Béla nyomán)	243
Győr, a folyók városa	244
Megszólal a vaskakas (népmonda, Timaffy László feldolgozása)	245
Az éjszaka dalnoka (Schmidt Egon)	246
A Fertő tó	247
A Búcsúszimfónia (Tóth Béla nyomán)	248
A magyar tenger	249
Berzsenyi Dániel: A Balaton – részlet	250
Garay János: Rege a Tihanyi visszhangról és a kecskekörmökről – részlet	250
A királyok városa, Székesfehérvár	252
Pimpalom játék (sárbogárdi népi játék, Kriston Vízi József gyűjtése)	253
Füstí fecske (Schmidt Egon)	254
Pécs	255
Az Ördögszántotta hegy (népmonda alapján)	256
A gólya (Schmidt Egon)	257
Tamkó Sirató Károly: Tengereczki hazaszáll	258

V. TÜNDÉR LALA

A. L. Tennyson: Tündérország kürtjei (részlet, ford. Szabó L.)	259
Egy jogar meg egy királyfi	260
Csill. Lala a parton	261
Emberek	263
A néma hal. Aterpater nem jószágos	264
A fejtörők megfejtései	266

MOZAIK

Kiadja a Mozaik Kiadó, 6701 Szeged, Pf. 301 Tel.: (62) 470-101
E-mail: kiado@mozaik.info.hu • Honlap: www.mozaik.info.hu
Felelős kiadó: Török Zoltán • Készült a Dürer Nyomda Kft.-ben, Gyulán
Felelős vezető: Aggod István • Terjedelem: 25,84 (A/5) ív • Tömeg: 633 g
2023. szeptember • Raktári szám: MS-1641U